

ХҮН АМ БА ХӨГЖЛИЙН АСУУДЛААРХ УЛААНБААТАРЫН ТУНХАГЛАЛ

Улаанбаатар хот

2013 оны 9-р сарын 30

2013 оны 9 дүгээр сарын 30-ны энэ өдөр Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотноо Хүн ам ба хөгжлийн асуудлаархи Үндэсний дээд хэмжээний уулзалтад оролцсон Улсын Их Хурлын гишүүд, төрийн болон төрийн бус байгууллагын төлөөлөгчид бид 2014 оноос хойшхи бодлогын тэргүүлэх чиглэлүүдийг хэлэлцээд:

1994 онд Египетийн Кайр хотноо болсон Хүн ам ба хөгжлийн асуудлаарх Олон улсын бага хурлаас баталсан Үйл ажиллагааны хөтөлбөр /хавсралтын хамт/, түүний цаашдын хэрэгжилтийг хангах гол арга хэмжээг тодорхойлсон Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий Ассамблейн 1999 оны баримт бичиг, хэрэгжилтийн үнэлгээнд тулгуурлан гаргасан зөвлөмжүүд,

2013 оны 9 дүгээр сарын 16-20-нд Тайландын нийслэл Бангкок хотноо болсон Хүн амын асуудлаарх Ази номхон далайн 6 дугаар бага хурлаас баталсан “Хүн ам ба хөгжлийн асуудлаарх Ази номхон далайн тунхаглал”-ыг иш үндэс болгож,

Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий Ассамблейн жаран тав дугаар дугаар хуралдааны үеэр зохиогдсон Мянганы хөгжлийн зорилтуудын талаарх Өндөр хэмжээний уулзалтаас баталсан баримт бичиг,

Тогтвортой хөгжлийн асуудлаарх НҮБ-ын бага хурлын үеэр олон орны төрийн тэргүүнүүд, өндөр хэмжээний төлөөлөгчид зөвшилцөж, Рио де Жанейрогийн зарчмуудыг мөрдөхөө дахин амлаж, ялангуяа нийтлэг бөгөөд төрөлжсөн үүрэг хариуцлага хүлээх, бүх нийт, ялангуяа хүүхэд, өсвөр үе, залуучууд, эмэгтэйчүүд, өндөр настнууд болон хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүст эрүүл аюулгүй орчныг бүрдүүлэх тухай асуудлуудыг тусган

баталсан “Бидний хүсч буй ирээдүй” баримт бичигийг хүндэтгэн хүлээн зөвшөөрч,

Хүн ам ба хөгжлийн асуудлаарх Олон улсын бага хурлын Үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг ахиулж, зорилго зорилтуудад хүрэхийн төлөөх ажлаа үргэлжлүүлэх амлалтыг дахин авч дараах тунхаглалыг гаргаж байна:

Бид Монгол Улсын төрд хүн ам ба хөгжлийн асуудлуудыг шийдэхэд чиглэсэн урт хугацааны стратеги боловсруулж, үндэсний түвшинд улс төр, нийгэм эдийн засгийн тогтолцоонд тусгахыг зөвлөмж болгож байна. Хүн ам ба хөгжлийн асуудлыг уялдуулах, бүх нийтэд, ялангуяа өсвөр үе, залуучуудад чиглэсэн нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг дээшлүүлэх, жөндөрээс үүдэлтэй ялгаварлан гадуурхалт, жөндөрт суурилсан хүчирхийллийг устгахын төлөөх хүчин чармайлтыг нэмэгдүүлж, хөхүүлэн дэмжих нь зүйтэй гэж үзэж байна.

Монгол Улсын төрөөс хүн амын хөгжлийн талаар төрөөс баримтлах цогц бодлогыг (2014-2024) боловсруулж хэрэгжүүлснээр хүн амын динамик хөдөлгөөнийг нийгэм эдийн засгийн хөгжилтэй нягт уялдуулах, гэр бүлийн хөгжлийг дэмжихийн зэрэгцээ хүний, ялангуяа залуучуудын хөгжлийн асуудалд түлхүү анхаарахыг дэмжиж байна. Одоо боловсруулж буй Хүн амын хөгжлийн үндэсний цогц бодлогод бүх насны бүлгийн хүн амын амьдралын чанарыг сайжруулах зорилгыг дэвшүүлж, Монгол Улсын хүн амын эрт эдүгээ болон ирээдүйн нөхцөл байдалд сайтар дүн шинжилгээ хийсний үндсэн дээр, ялангуяа хүн ам зүйн цонх үеийн урамшууллын үед залуучуудын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжихийн ач холбогдол болон ахмад насны хүн амын

тоо хурдацтайгаар өсөх хандлагыг тусган боловсруулан хэрэгжүүлэх явдлыг сайшааж байна.

Бид эрүүл мэнд нь тогтвортой хөгжлийн нэгэн голлох үзүүлэлт мөн гэдгийг хүлээн зөвшөөрч, хүн амын эрүүл мэндийн төлөөх нийгмийн болон байгаль орчны нөхцлүүдийг сайжруулахад чиглэсэн үйл ажиллагааг бүх нийтийн оролцоотойгоор шударга, эдийн засгийн хувьд үр дүнтэйгээр хангах үүрэгтэйгээ ухамсарлаж байна.²¹

Бид бэлгийн амьдралын цогц боловсрол ба бэлгийн болон нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, тухайлбал эх нярайн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, өсвөр үе залуучуудад ээлтэй үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулж, эдгээрт төсвөөс хуваарилж байгаа хөрөнгийг нэмэгдүүлж, зарцуулалтыг хянаж ажиллахаа баталж байна.

Бид бүх нийтийн нөхөн үржихүйн эрхийг хамгаалж, хот хөдөө дэх нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд, гэр бүл төлөвлөлтийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх үүрэг амлалт авч байна. Энэ хүрээнд эмэгтэйчүүд, өсвөр үе залуучууд, орлого багатай иргэд, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, хөдөлгөөнт хүн ам, шилжин суурьшигчдын эрхийг хамгаалахад тусгайлан анхаарч, ахмад настнуудын хэрэгцээг онцгойлон авч үзнэ гэдгээ баталж байна. Энэхүү зорилтонд хүрэхийн тулд эрэгтэйчүүдийн оролцоо чухал гэдгийг ойлгож байна.

Монгол орныг хөгжүүлэх үйлсэд бүх түвшинд хамтран ажиллаж буй бүхий л талуудыг бэлгийн замаар дамжих халдвар, түүний дотор хүний дархлал хомсдолын вирусын халдварын тархалт нэмэгдэхээс урьдчилан сэргийлэхийн төлөө нэн даруй нэгдэж, нягт хамтран ажиллаж, ялангуяа өсвөр үе залуучуудад онцгой анхаарал хандуулахыг уриалж байна.

Нас, хүйс, гэрлэлтийн байдал, жендэрийн чиг хандлага болон бусад шинж чанараасаа үл хамааран хүн

бүрт гэр бүл төлөвлөлтийн аюулгүй, үр дүнтэй, тохиромжтой, боломжийн үнэтэй, орчин үеийн арга хэрэгслийн талаар бүрэн дүүрэн мэдээлэл авч, сайн дурын үндсэн дээр сонгон хэрэглэх боломжийг бүрдүүлсэн хүний эрхэд суурилсан гэр бүл төлөвлөлтийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэхээ амлаж байна.

Бид боловсролын тогтолцооны бүхий л түвшинд амьдралын ур чадварт суурилсан бэлгийн болон нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн боловсролын чанарыг сайжруулж, ач холбогдлыг дээшлүүлэх замаар эрүүл зан үйл, эрсдэлгүй бэлгийн зан үйлийг дэмжиж, гэр бүл төлөвлөлтийн хангагдаагүй хэрэгцээг болон бэлгийн замаар дамжих халдварыг бууруулах үүрэг амлалт авч байна.

Бид Жендэрийн тэгш байдлын тухай хуулийг цаг алдалгүй хэрэгжүүлж, түүнийг үндэсний хөгжлийн бодлого, стратегид нэн даруй тусгахыг онцолж байна. Энэ хүрээнд бодлого боловсруулах, хууль тогтоох бүхий л түвшинд эмэгтэйчүүдийн бүрэн дүүрэн, үр дүнтэй оролцоог хангаж, эмэгтэйчүүдийн эдийн засгийн чадавхижилтад анхаарч, эдийн засгийн нөөцийг эмэгтэйчүүдэд бүрэн дүүрэн, тэгш хүртээмжтэй байлгах, ялангуяа газар, эд хөрөнгө болон бусад зүйлсийг өмчлөх эрхийг хангахын чухлыг онцлон тэмдэглэж байна.

Бид охид эмэгтэйчүүдийн эсрэг хүчирхийллийн бүхий л хэлбэр хэт тархмал байгаад сэтгэл зовниж, эдгээрийг арилгах, урьдчилан сэргийлэхэд чиглэсэн хүчин чармайлтыг эрчимжүүлэх, жендэрт суурилсан хүчирхийллийн хариу арга хэмжээг бэлгийн болон нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн бүх үйлчилгээ, хөтөлбөрт тусган хэрэгжүүлэх үүрэг амлалт авч байна.

Бид тэнцвэргүй, тэгш бус байдалд нөлөөлөх нийгэм, эдийн засгийн хүчин зүйлсийг анхаарч, эдгээрийг бодлого, хууль тогтоомж, хөтөлбөрүүдийн хүрээнд шийдэж, нийгмийн хамгааллын доод хэмжээг хангах НҮБ-ын зөвлөмжийг дагах замаар эмзэг бүлгүүдийн эмзэг байдлыг бууруулахын төлөө хичээн зүтгэнэ.

21 http://mne.mn/v3/wp-content/uploads/2013/03/Rio-Outcome_mon_PDF.pdf

Иргэний нийгмийн байгууллагууд нь хариуцлагын тогтолцоонд хяналт тавьж, иргэд ба шийдвэр гаргагчдыг холбох гүүр болдогийн хувьд Хүн ам ба хөгжлийн асуудлаарх Олон улсын бага хурлын зорилтуудыг эрчимтэйгээр хэрэгжүүлж, 2015 оноос хойш хөгжлийн зорилтуудыг тодорхойлоход чухал үүрэгтэйг тодотгож байна.

Хүн амын динамик хөдөлгөөнийг хөгжлийн асуудал, зорилтуудтай илүү сайн уялдуулахын тулд үндэсний байгууллагуудын хүн ам ба хөгжлийн асуудлаархи чадавхийг бэхжүүлэхийн ач холбогдлыг ойлгож байна.

Бид хөгжилд хүрэхэд үр дүнтэй, тэнцвэртэй, бодлого хөтөлбөрт суурилсан санхүүжилт шаардлагатайг ухамсарлаж дээр дурьдсан хөгжлийн зорилтуудыг эн тэргүүнд тавьж хэрэгжүүлэх хүчин чармайлт гаргахаа амлаж байна.

Энэхүү ТУНХАГЛАЛЫГ хэрэгжүүлэхэд хүн ам ба хөгжлийн асуудлаарх салбар дундын уялдаа холбоог сайжруулахад анхаарна.

Засгийн Газар, олон улсын түншлэгч байгууллагууд болон иргэний нийгмийн байгууллагууд хүн ам ба хөгжлийн асуудалд хөрөнгө босгон хамтарч ажиллахаа илэрхийлж байна.

Эцэст нь, Улсын Их хурлын гишүүд, төрийн болон төрийн бус байгууллагын төлөөлөгчид бид төлөөлж буй иргэдийнхээ, ялангуяа өсвөр үе залуучууд, эмзэг бүлгийнхний тэгш оролцоог бүхий л бодлого, хууль тогтоомж, хөтөлбөрүүдэд хангаж, хүний эрхийг хэрэгжүүлж, хүсэл тэмүүллийг нь тусгана гэдгээ амлаж байна.

Дээд хэмжээний уулзалтад оролцогчид